

Poročilo dogodka in razprave: »Pogovorni večer s Studiem 12:

**»KULTURA IN UMETNOST,
ALI JU SPLOH POTREBUJEMO?«**

**Ljubljana, knjižnica Bežigrad, 12. 05. 2009 in spletni forum Studia 12
(07.05 – 19.05. 2009)**

**Poročilo pripravil:
Mihael Žvegljč (Studio 12)**

Ljubljana, 29. junij 2009

Poročilo je bilo pripravljeno v okviru projekta »Pogovorni večeri s Studiem 12« in »Razvoj neodvisne spletne televizije kot medijske podpore civilni družbi«, ki ga sofinancira sklad CEE Trust. Projekta izvaja Studio 12.

Kazalo

1. Namen dogodka in spletne razprave	3
<i>1.1. Dostopnost video posnetkov in spletne razprave</i>	3
2. Povzetek poročila dogodka (pogovorni večer)	4
3. Povzetek poročila spletne razprave (forum Studia 12)	4
4. Osnovni podatki o dogodku in spletni razpravi	5
5. Izhodiščna vprašanja za dogodek in spletno razpravo	5
6. Vsebinsko poročilo dogodka (pogovorni večer)	6
7. Dodatni predlogi s strani gostov	10

1. Namen dogodka in spletne razprave

Javni dogodek in moderirana spletna razprava z naslovom »Kultura in umetnost, ali ju sploh potrebujemo?« sta bili namenjeni oblikovanju stališč, vrednot in iskanju možnih rešitev na področju kulturno-umetniškega udejstvovanja, ki je z večih zornih kotov v precej nezavidljivi situaciji.

Izhodišče razprave je temeljilo na prepričanju, da področje kulture in umetnosti ni zadostno zastopano v vsesplošnem slovenskem prostoru, še posebno med mladimi. Odrinjenost kulture in umetnosti na rob, pušča v družbi večje posledice, kot bi si morda mislili, saj to polje v svoji osnovi povečuje kreativnost, inovativnost, senzitivnost za moralno-etične vrednote in prebuja ter navdihuje tisto najbolj človeško, plemenito v vsakem posamezniku in družbi. Zato je vprašanje položaja kulture in umetnosti v družbi eno najpomembnejših vprašanj razvoja sodobne družbe.

Končno poročilo javne razprave bo poslano v odziv gostom pogovornega večera in Ministrstvu za kulturo.

Gostje na pogovornem večeru so bili:

dr. Henrik Neubauer, publicist, zgodovinar opere in baleta, operni režiser, koreograf, redni profesor na Akademiji za glasbo, dolgoletni predsednik društva Slovenskega komornega glasbenega gledališča, zdravnik

mag. Mojca Jan Zoran, strokovna svetovalka za uprizoritvene umetnosti na Direktoratu za umetnost na Ministrstvu za kulturo. Sicer pa pisateljica in esejistka, gledališka kritičarka, selektorica in članica strokovnih žirij.

Jani Virk, odgovorni urednik kulturnih in umetniških programov na RTV SLO, pisatelj

Polona Demšar, akademska kiparka, fotografinja, magistra umetnosti

Vnaprej posneti video izjavi, navezujoči se na težave, izzive na področju šolstva v umetnosti:

- **Tanja Pavlič**, koreografinja in baletna pedagoginja na SGBŠ v Ljubljani
- **Irena Brunec Tébi**, akademska kiparka in slikarka

* Pogovorni večer je vodil in povezoval **Mihael Žveglič**, urednik rubrike Kultura in umetnost TV Studia 12.

1.1 Dostopnost video posnetkov in spletne razprave

Video posnetek dogodka in spletna razprava sta dostopna na spletnih straneh Studia 12 ([video posnetek >>](#) in [spletne razprava >>>](#))

2. Povzetek poročila dogodka (Pogovorni večer s Studiem 12: Kultura in umetnost, ali ju sploh potrebujemo?) – Knjižnica Bežigrad, Ljubljana

Na pogovornem večeru so se gostje strinjali z izhodiščno tezo, da je polje kulture in umetnosti v slovenskem prostoru preveč zapostavljeno. Tako s strani:

- **medijev**, ki vedno manj časa in terminov namenjajo kulturno-umetniškim vsebinam, ali pa tega polja sploh ne pokrivajo,
- **šolstva**, kjer je pouk umetniških vsebin zmanjšan na minimum.
- **financ** namenjenih kulturi s strani države in gospodarstva

Zapostavljenost se kaže tudi v:

- **vesplošnem nerazumevanju, dojemanju kulture kot nacionalnega interesa** in narodne zavesti, ter s tem (ne)občutenju pripadnosti svojemu narodu.
- **nezadostnem sodelovanju posameznikov in institucij** na področju kulture in umetnosti.

Problematiko naj reševali celostno, saj se zaenkrat vrtimo v začaranem krogu, ko se umetnost in kulturo (finančno) podpira le minimalno; do preobrata, da bi vanjo investirali (in je ne le podpirali) pa pri nas sploh še ni prišlo. Pri tem trčimo na vprašanje vrednot in prioritet. Pri vsem skupaj gre za odločitev in priznavanje polja kulture in umetnosti kot enakovrednega ostalim področjem življenja; kot partnerja, ki lahko pozitivno vpliva na razvoj gospodarstva, in pripomore k vesplošni družbeni ustvarjalnosti, strpnosti, harmoniji ipd.

3. Povzetek spletne razprave (Kultura in umetnost, ali ju sploh potrebujemo?) – forum Studia 12

Vsi sodelujoči v spletni razpravi preko foruma Studia 12 se strinjajo, nekateri celo na podlagi lastnih izkušenj, da je polju kulture in umetnosti potrebno dodeliti več pozornosti.

Izpostavljen je bil mačehovski odnos državnih institucij do kulture, češ ko pa umetnost potrebujemo na kakšnem političnem dogodku, so pa slovenski umetniki, ki so se povečini šolali, izoblikovali v tujini, nadvse slavljani.

Nadalje je bilo izpostavljeno stališče, da je mera v kolikšni je polje kulture in umetnosti zastopano v družbi, odsev vrednot le te, in to je tudi pokazatelj nivoja razvitosti družbe kot zdrave in uravnotežene celote.

Podano je bilo tudi mnenje, da je v obstoječem šolskem sistemu premalo kulturno-umetniških vsebin in da ima takšen trend negativne posledice v razvoju posameznika, ki naj bi se zaradi pretirano stimuliranega razvoja le ene možganske hemisfere, zrcalil v neprimernem odnosu do sočloveka, narave in prepoznavanju sebe kot duhovnega bitja.

In končno je bilo podano tudi opažanje, da umetnike prepoznavamo kot kvalitetne šele po njihovi smrti in se žal šele takrat zavemo nacionalnega pomena, ki jih njihova zapuščina ima.

4. Podatki o dogodku in spletni razpravi

Okolje in čas:

- Spletni forum Studia 12 (07. maj – 19. maj 2009)
- Pogovorni večer s Studiem 12 v Ljubljani in z neposrednim spletnim video prenosom (12. maj 2009)

Tema: »Kultura in umetnost, ali ju sploh potrebujemo?«

Število obiskovalcev fizičnega dogodka (pogovorni večer): 5

Število gledalcev spletnega prenosa (video prenos pogovornega večera) : 9

Število sodelujočih v spletni razpravi (spletni forum): 6

Število posredovanih mnenj in predlogov: 6

Število ogledov spletne razprave: 506

Poročanje o poteku razprave in dogodku: video portal Studio 12, spletni forum Studia 12, elektronske novice Studia 12, zainteresirani mediji.

Spletni naslov:

http://www.s12.si/component/option,com_fireboard/Itemid,147/func,view/id,258/catid,30/

Institucionalni okvir: Zavod Studio 12

Zavod Studio 12 je skrbel za medijsko promocijo, obveščanje ciljnih javnosti, institucij ter tehnično vzpostavitev, moderiranje razprave in upravljanje spletnega foruma. Končno poročilo razprave je pripravil Studio 12.

5. Izhodiščna vprašanja za dogodek in spletno razpravo

Izhodiščna vprašanja za razpravo je pripravil Zavod Studio 12:

- Ali sta kultura in umetnost za sodobnega človeka sploh potrebni?
- Se vam zdi, da je v sodobnem življenju, ki ga živimo, kultura in umetnost zadostno prisotna?
- Kolikšna je po vaše vloga medijev pri produciranju in razširjanju kulturno-umetniških vsebin?
- Koliko zares vemo o umetnosti, ko zaključimo s splošno-izobraževalnim procesom?
- Kakšno vlogo naj bi imela kultura pri prepoznavanju presežnega v nas samih?
- Lahko Slovenci kot narod obstajamo brez svoje avtentične kulture in umetnosti?

6. Vsebinsko poročilo dogodka (pogovorni večer)

Jani Virk je podal stališče, da ima področje kulture in umetnosti nacionalni pomen, saj konstituira narodovo identiteto in brez kulture in umetnosti tudi država ne more obstajati. Država kulture ne financira v zadostni meri, čeprav bi jo lahko. Njegovo mnenje je, da se sredstva, poleg nujnih izdatkov, porabijo raje za oboroževanje ipd. kot pa za kulturne dejavnosti.

Polona Demšar je opozorila na nezadostno prisotnost in pomanjkljiv, neprimeren način na katerega so kulturno-umetniške vsebine predstavljene v šolskem sistemu. Opozorila je tudi na nespoštovanje, celo vandalizem nekaterih mladih do umetniških del. Podala je tudi rešitve kako situacijo izboljšati.

Dr. Henrik Neubauer je izpostavil razlikovanje v pomenu med besedama kultura in umetnost, kaj eno in drugo pomeni, zajema in kaj ne. Filozofski pogled na oboje je dodala še mag. Mojca Jan Zoran.

Jani Virk je mnenja, da so kulturno-umetniške vsebine premalo zastopane v medijih in poudaril, da bi moralo priti do družbenega preobrata, ko bi kultura dobila večjo vlogo in kot zgled navedel skandinavske države, kjer prepoznavajo, da kultura in umetnost lahko presenetljivo dobro sodelujeta z gospodarstvom in igrata pomembno vlogo pri ustvarjalnosti celotne družbe.

Dr. Henrik Neubauer je mnenja, da je splošna situacija v kulturni sferi le nekoliko boljša kot včasih, a kot primer odnosa medijev do kulture navaja, da v časopisju le stežka najde kulturno rubriko vedno na istem mestu, medtem ko za druga področja to ni tako.

Mag. Mojca Jan Zoran je nadaljevala razmišljanje g. Virka in izpostavila, da na področju evropske kulturne politike do družbenega preobrata že prihaja. V času slovenskega predsedovanja Evropski uniji je slovenska kultura postala del Lizbonske strategije. V letošnjem letu je bil v Pragi (pod Češkimi pokroviteljstvom) organiziran Forum za kreativno Evropo, kjer se je na strateški ravni diskutiralo o vlogi kulture in umetnosti v družbi. Zaključki so bili, da kultura in umetnost s svojimi ustvarjalnimi pristopi lahko pripomoreta k boljšemu gospodarstvu, zato je predvsem umetnost potrebno bolj vključevati v širše družbeni prostor, še posebej v izobraževalne procese.

Polona Demšar meni, da je kljub sodobnim komunikacijskim tehnologijam (internet, ipd.) kot umetnik danes težje prodreti in uspeti v družbi kot včasih, (nanašajoč se na svoje spomine iz otroštva (oče je bil ravno tako kipar). Potrebno je slediti svojemu poslanstvu, če si pravi umetnik, kljub temu, da so pričakovanja drugih lahko drugačna ali da finančna prihodnost ne bo ravno rožnata.

Dr. Henrik Neubauer še opozarja, da različna področja umetnosti zahtevajo različne pogoje (Primer: literati potrebujejo le kos papirja, scenski ustvarjalci cel korpus ljudi in prostore ...)

Jani Virk še dodaja, da je finančna recesija že kar nekaj časa prisotna na področju umetnostnega udejstvovanja in da so izplačani honorarji za umetniške stvaritve danes smešno majhni v primerjavi z obdobjem 15 ali celo 30 let nazaj. Samo od umetniškega ustvarjanja se danes ne da več preživeti, kar ima dolgoročno lahko resne družbene posledice.

Polona Demšar nadaljuje, da mora danes umetnik obvladati ne le svojo stroko, marveč mora obvladati tudi marketinška, promocijska in menedžerska znanja. Poleg tega je pripravljenost in volja na konstantno učenje novih znanj z različnih področij nujna.

Dr. Henrik Neubauer se pridružuje mnenju g. Virka in še dodaja, da mora umetnik, če želi preživeti, opravljati poleg umetniškega ustvarjanja še neko drugo službo. (Primer: poučevanje, ipd.) Navaja pa tudi primer prijatelja, ki je uveljavljen skladatelj na Finskem, ki dobiva mesečno plačo s strani države ne glede na to, ali v mesecu dni napiše kakšno delo ali ne. Država le pričakuje, da ko bo imel navdih, da bo ustvarjal. Za slovenske razmere je po mnenju dr. Neubauerja to utopija.

Mag. Mojca Jan Zoran pojasnjuje, da Ministrstvo za kulturo omogoča mladim umetnikom enoletne delovne štipendije, da se lahko posvetijo izključno umetniškemu ustvarjanju, brez zahtev po končnem umetniškem produktu, izdelku. Kriteriji za pridobitev delovne štipendije so že izdelan umetniški opus, prepoznavnost v strokovni javnosti, uveljavljenost v tujini ... Največ delovnih štipendij je podeljenih na področju glasbenega ustvarjanja in vizualnih umetnosti. Na Ministrstvu za kulturo se trudijo zbiranje točk za pridobitev delovne štipendije narediti tako, da bo točkovanje čimbolj v službi resnične umetniške kvalitete in ne le birokratskih izračunov.

Na Direktoratu za umetnost na Ministrstvu za kulturo si prizadevajo, da bi vzpostavili sistem, ki ga je opisal dr. Neubauer na primeru iz Finske. Sicer pa pri nas država umetnikom, ki jih prepozna kot dovolj kvalitetne, plačuje pokojninsko in socialno zavarovanje (vsakomesečne prispevke) za obdobje treh let, v kolikor imajo status samozaposlenega v kulturi. Umetniki lahko kandidirajo tudi na različnih razpisih. Ministrstvo za kulturo podpira tako nevladni sektor kot tudi državne institucije, vendar pa je vse odvisno od višine financ, ki jih prejme Ministrstvo za kulturo s strani države.

Polona Demšar pojasnjuje, da je dobre odnose z različnimi sponzorji potrebno negovati in da sama, preden se loti npr. izvedbe celotne samostojne razstave, pol leta prej zbira finančna sredstva. Mag. Mojca Jan Zoran ugotavlja, da potemtakem 80% časa umetnik porabi za producentske in menedžerske posle in manj časa ostane za resnično umetniško ustvarjanje. Meni še, da je potrebno takšno situacijo reševati sistemsko, na državni ravni.

Mag. Mojca Jan Zoran pojasnjuje, da se Ministrstvo za kulturo zavzema za bolj stimulatивно davčno politiko, ki bi omogočala večjo udeležbo gospodarstva v kulturi. Zavzema se za gradnjo producentskih mrež, organizacij, ki bi tistih 80% prevzele nase in omogočale umetniku svobodo za ustvarjanje.

Dr. Henrik Neubauer pravi, da odkar je Slovenija samostojna se govori o davčnih olajšavah za donacije, pa do sedaj nobenemu ministru, oziroma njegovi ekipi to ni uspelo. O tovrstnih ukrepih se govori že dvajset let, ampak premakne se pa niti za las na bolje.

Jani Virk opozarja, da ni namen ustvarjati "pomehkužene" umetnike, ki jim bo vse dano. Pravi, da so na področju pisateljstva prisotne donacije, tudi večjih gospodarskih združb. Potrebno je sodelovanje med umetniki in gospodarstvom, potrebno je vzpostaviti vzajemno, obojestransko razumevanje. (t.j. da gospodarstveniki razumejo umetnost, da je vrednota, če jo podpirajo, si s tem pridobijo večji ugled v družbi ipd.)

Jani Virk je mnenja, da imajo kot javni medij dolžnost podpirati tudi nekomercialne vsebine, nadalje vsebine, ki niso zgolj politično-korporativne ali razvedrilne. Opaža upadanje zastopanosti kulturno-umetniških vsebin predvsem v tiskanih medijih in kot razlog navaja prenizke honorarje (tudi do 10-krat nižje kot pred dvema letoma). Del umetnikov, ki živijo tudi od takšnih honorarjev se bo verjetno preusmeril na druga področja, kar je dolgoročno gledano zelo slabo. Gospodarsko krizo vidi kot priložnost in možnost, da se voditelji držav in gospodarstveniki zavedo, da je potrebno zamenjati celotno paradigmo, na kateri sedaj sloni svet. Če se bo to zgodilo, nas čakajo boljši časi.

Dr. Henrik Neubauer je podal nekaj zaključkov raziskave iz leta 2007, ki zaobjema 27 držav (celotno EU). Zaključki so:

- za $\frac{3}{4}$ vseh vprašanih je kultura in umetnost pomembna v njihovem življenju,
- 42% vprašanih kot oviro pri nezadostnem kulturno-umetniškem udejstvovanju navede pomanjkanje časa, za $\frac{1}{4}$ je ovira pomanjkanje denarja, $\frac{1}{4}$ pa pravi, da jim je umetnost nezanimiva.

- na vprašanje koliko ljudi se s kulturo in umetnostjo ukvarja aktivno ali pasivno so bili rezultati sledeči:

Na dnu lestvice so Bolgari, Poljaki, Portugalci, kjer se 70% ljudi NE ukvarja z kulturo in umetnostjo.

Na vrhu lestvice sta Švedska in Estonija. Na Švedskem se jih le 7% NE ukvarja s kulturo in umetnostjo.

Le 1/3 Slovencev je odgovorila, da se NE ukvarjajo s kulturo in umetnostjo. Splošno se v Evropi 38% ljudi NE ukvarja s kulturo in umetnostjo.

(Sledita vnaprej pripravljene video izjavi Tanje Pavlič, baletne koreografinje in pedagoginje ter Irene Brunec Tebi, akademske kiparke in slikarke.)

Tanja Pavlič je mnenja, da na Ministrstvu za šolstvo in šport nimajo posluha, oziroma se ne odzivajo, ko gre za izboljšanje pogojev na področju poučevanja umetnosti, konkretno je to opisala na primeru baletnega šolstva, kjer je preveč birokratski pristop s strani Ministrstva za šolstvo in šport ovira za kvalitetnejše delo.

Irena Brunec Tébi je izpostavila, da šolski sistem na področju upodablajočih umetnosti ne seznanja, kaj šele pripravlja bodočega umetnika na izzive in pasti, ki jih življenje na področju poklicnega umetniškega ustvarjanja prinaša. Primerjala je situacijo v Sloveniji, v kateri se umetnik znajde po končanem šolanju, z situacijo v tujini in opaža, da imamo na tem področju stvari neurejene.

Mag. Mojca Jan Zoran pravi, da je kulturno-umetnostna vzgoja ena od prioritet Ministrstva za kulturo. Poudarja še, da je potrebno ločiti vključevanje kulturno-umetniških vsebin v splošni šolski izobraževalni sistem na eni strani, in izobraževanje za umetniški poklic, na drugi strani. Ministrstvo za kulturo sodeluje z Ministrstvom za šolstvo in šport in se trudi kulturno-umetniške vsebine vključevati v splošni izobraževalni program. Tako bi lahko učitelji uporabili te vsebine kot motivacijski element pri pouku in hkrati vzpodbujali kulturno-umetniško zavest. Razširjena medpredmetna skupina za kulturno-umetnostno vzgojo je bila ustanovljena s strani Ministrstva za šolstvo in šport in Ministrstva za kulturo in njen cilj je podati nacionalne smernice na področju kulturno-umetnostne vzgoje in izobraževanja. V letu 2009 (do 2011) so iz evropskih sredstev preko Ministrstva za šolstvo in šport financirane tri mreže, ki povezujejo vrtce, osnovne in srednje šole ter kulturno-umetniške ustanove z namenom, da se kulturno-umetniške vsebine implementirajo v izobraževalni program. Poudarila je še, da se bo (se je) 22. maja 2009, zgodil Kulturni bazar z namenom, da se kulturno-umetniške ustanove predstavijo, na kakšen način se njihov program lahko vključuje v izobraževanje.

Jani Virk še dodaja, da je tudi RTV SLO kot javni medij prisoten na Kulturnem bazarju. Podaja še mnenje, da je otroški in izobraževalni program na RTV SLO kvaliteten.

Mag. Mojca Jan Zoran pa še pravi, da s tem ko "investiramo" v otroke, "investiramo" v bodočo kulturno-umetniško ozaveščeno publiko.

Dr. Henrik Neubauer pritrjuje in se strinja s tem, da je potrebno kulturno-umetniške vsebine bolj vključevati v izobraževalni program. Predvsem praktično in ne le teoretično. Mnenju dr. Neubauerja se pridružuje tudi Polona Demšar in še dodaja, da so oddaje s kulturno-umetniško vsebino prepozno na tv sporedu.

Jani Virk razlaga, da so tovrstne oddaje premalo oglaševane in soglašja z gdč. Demšar, da bi jih bilo potrebno prestaviti na zgodnejši predvajalni čas. Kljub retorični benevolenci, se mediji v splošnem ne ponašajo, dičijo s kulturni vsebinami, ki jih predvajajo. Prednost dajejo zabavlaškimi vsebinami, kar se g. Virku zdi infantilno in nedoraslo.

Polona Demšar predlaga, da bi namesto komercialnih oglasov, reklam v medijih predvajali povabila na določene kulturno-umetniške dogodke. Za financiranje teh oglasov bi morala poskrbeti država.

Dr. Henrik Neubauer je zgrožen, da Ministrstvo za kulturo podpira nek projekt z tako rekoč drobižem, ko pa za normalno delovanje, izpeljavo (brez stroškov promocije) potrebuje precej več denarja. Pri tem se naslanja na svojo lastno izkušnjo. Izpostavlja tudi vprašanje, kako širše množice ljudi (širšo publiko) pritegniti k ogledu kulturno-umetniških oddaj.

Jani Virk je mnenja, da je v šolah premalo kulturno-umetniških vsebin in preveč naravoslovno naravnanih predmetov. Za primer navaja matematiko.

Jani Virk za izboljšanje nezavidljive situacije, ki vlada na področju umetnosti in kulture meni, da je potrebno spremeniti prioritete, vrednote in tako se bodo tudi finančni tokovi spremenili bolj v prid kulturi in umetnosti.

Dr. Henrik Neubauer ravno tako kot g. Virk meni, da je v šolskem sistemu preveč poudarka na naravoslovnih predmetih, predlaga zmanjšanje teh vsebin in vpeljavo več kulturno-umetniških. Mag. Mojca Jan Zoran se pridružuje mnenju dr. Neubauerja in g. Virka. Polona Demšar pa še dodaja, da je potrebno kulturo in umetnost bolj popularizirati in da se primanjkljaj védenja, znanja, kulturne ozaveščenosti kaže na preprostem primeru; skoraj vsak šolar pozna uspešnega športnika, umetnika pa žal ne.

Mag. Mojca Jan Zoran poudarja, da bi bilo potrebno poučevati v šolah vsaj veččine s katerimi lahko "beremo" umetnost (branje not, risarke spretnosti ...) Na kulturno-umetniškem področju žal ostajamo nepismeni.

Mag. Mojca Jan Zoran pravi, da so nevladne organizacije na kulturno-umetniškem področju izredno pomembne in ustvarjajo vrhunske umetniške stvaritve tudi na mednarodnem nivoju. Dodaja še, da četudi so to organizacije, ki se ukvarjajo s kulturno-umetniško produkcijo ljubiteljsko, to ne pogojuje nivoja kakovosti. Tu gre le za vprašanje financiranja, ki pa nikakor ne izključuje kvalitete. Mnenju mag. Jan Zoranove se pridružuje tudi dr. Neubauer.

Mag. Mojca Jan Zoran in dr. Henrik Neubauer izpostavljata še dilemo, kako kot financer večih subjektov, ki zapošajo za finančna sredstva, podpreti z dovolj sredstvi kvaliteto in hkrati ne izgubiti na kvantiteti. (Gre za mehanizem, če v polni meri podpremo en dober projekt, bo manj denarja za ostale, če pa razpršimo sredstva med več subjektov, pa nobeden ne bo zares imel dovolj denarja za izpeljavo zastavljenega projekta.)

7. Dodatni predlogi s strani gostov

Polona Demšar kot odziv na pričujoče poročilo dodaja še naslednji predlog:

"Ministrstvu za kulturo predlagam, da poleg štipendiranja razpiše delovna mesta za 'pomoč' umetnikom, in sicer poslovneže umetnikov, ki bodo določeno obdobje pomagali pri razvoju in uveljavljanju le teh."